

Prof. dr hab. n. med. Jerzy Samochowiec

Szczecin 2024-02-06

Katedra i Klinika Psychiatrii PUM w Szczecinie

Ul. Broniewskiego 26

71-460 Szczecin

Ocena rozprawy doktorskiej lek. Agaty Mikołajków

pt.: „Wpływ czynników biologicznych: witaminy D, prolaktyny, oksytocyny oraz hormonów tarczycy na występowanie objawów lękowych w ciąży i kształtowanie się więzi z dzieckiem”.

Zaburzenia lękowe w ciąży są istotnym zagadnieniem w dziedzinie zdrowia psychicznego kobiet. Wśród różnorodnych zaburzeń mogących występować w okresie ciąży, wyjątkowym dla tego okresu schorzeniem są Zaburzenia Lękowe Specyficzne dla Ciąży (ZLSC). ZLSC mogą znacząco wpływać na dobrostan zarówno matki, jak i dziecka. Badania wykazują, że od 9 do 65% kobiet doświadcza zaburzeń lękowych w okresie ciąży. Zrozumienie tych zaburzeń i znalezienie skutecznych metod interwencji jest niezwykle istotne dla poprawy opieki zdrowotnej nad kobietami w ciąży. Zrozumienie tych zaburzeń i znalezienie skutecznych metod interwencji jest niezwykle istotne dla poprawy opieki zdrowotnej nad kobietami w ciąży.

Istnieją doniesienia o potencjalnej roli czynników biologicznych, m.in. oksytocyny (OT), prolaktyny (PRL), witaminy D (wit. D) oraz hormonów tarczycy, w patogenezie zaburzeń lękowych w ciąży. Zaburzenia w budowaniu relacji między matką a dzieckiem mogą być jednym z powikłań ZLSC.

Na początku dysertacji umieszczono *Wykaz publikacji* stanowiących podstawę postępowania w sprawie o nadanie stopnia doktora nauk medycznych, *Wykaz skrótów*, *Streszczenie w języku polskim*, *Streszczenie w języku angielskim* oraz rozdziały, które są wstępem teoretycznym do rozprawy. Dalej następują kolejno: *Założenia i cel pracy*, *Materiał i metody pracy*, *Bibliografia*, *Wyniki i wnioski* oraz *załączniki*, w tym *oświadczenia autorów* i *Uchwała Komisji Bioetycznej*.

Piśmiennictwo zawiera 13 polskich i zagranicznych pozycji, zostało dobrane prawidłowo, ze znajomością prezentowanego zagadnienia.

Podstawą pracy doktorskiej był cykl pięciu publikacji:

1. **Mikołajków, A.**; Małyszczak, K. Biological factors and consequences of pregnancy-related anxiety – What do we know so far? *Psychiatr. Pol.* 2022, 56(6), 1289–1314.
IF= 1.7; Pkt. MNiSW/KBN: 100.00
2. **Mikołajków, A.**; Małyszczak, K. Stress level and general mental state in Polish pregnant women during COVID-19 pandemic. *J. Reprod. Infant Psychol.* 2023, 41(2), 165-182, doi:10.1080/02646838.2021.1976402.
IF= 2.5; Pkt. MNiSW/KBN: 70.00
3. **Mikołajków, A.**; Fuchs, T; Małyszczak, K. Polish Adaption of Pregnancy-Related Anxiety Questionnaire – Revised 2 (PRAQ-R2). *Psychiatr. Pol.* 2023, 305(1-10).
DOI: <https://doi.org/10.12740/PP/OnlineFirst/156324> IF= 1.7; Pkt. MNiSW/KBN: 100.00
4. **Mikołajków, A.**; Małyszczak, K. Awareness of prenatal anxiety disorders among Obstetricians and General Practitioners in Poland – A cross-sectional study. *J Pre Clin Clin Res.* 2023, 17(2), 62-69, doi:10.26444/jpccr/166112.
Pkt. MNiSW/KBN: 70.00
5. **Mikołajków, A.**; Fuchs, T; Małyszczak, K. The relationship between biological factors (vitamin D, prolactin, oxytocin, thyroid hormones), Pregnancy-Related Anxiety and Maternal-Foetal Attachment. *J Pre Clin Clin Res.* 2023. doi: 10.26444/jpccr/171530 Pkt. MNiSW/KBN: 70.00

Sumaryczny Impact Factor: 5,9

Sumaryczna liczba pkt. MEiN: 410

Cele rozprawy doktorskiej:

1. Podsumowanie aktualnej wiedzy na temat czynników biologicznych przyczyniających się do rozwoju zaburzeń lękowych w ciąży:
 - a. Przegląd literatury przedmiotu dotyczący czynników hormonalnych prowadzących do ZLSC,
 - b. Podsumowanie doniesień na temat roli składników odżywczych i mikroflory jelitowej w rozwoju ZLSC.

2. Zbadanie związku pomiędzy witaminą D, funkcją tarczycy, prolaktyną i oksytocyną a ZLSC.
3. Zbadanie związku pomiędzy ZLSC a tworzeniem więzi między matką a dzieckiem
4. Stworzenie polskiej adaptacji kwestionariusza PRAQ-R2.
5. Ocena poziomu wiedzy na temat zaburzeń psychicznych w ciąży wśród Lekarzy Ginekologów-Położników oraz Lekarzy Rodzinnych.
6. Ocena poziomu stresu u kobiet ciężarnych podczas pandemii COVID-19, oraz wpływu pandemii na zdrowie psychiczne kobiet ciężarnych; a także identyfikacji głównych przyczyn podwyższonego poziomu stresu u kobiet ciężarnych podczas pandemii COVID-19.
7. Zasugerowanie odpowiedniego kierunku dalszych badań w tej dziedzinie, ze wskazaniem najważniejszych kwestii.

Badania składały się z poniższych etapów:

1. Badanie poziomu stresu i zdrowia psychicznego kobiet ciężarnych podczas pandemii COVID-19.
2. Badanie ankietowe kierowane do Lekarzy Ginekologów-Położników oraz Lekarzy Rodzinnych.
3. Adaptacja kwestionariusza PRAQ-R2.
4. Badanie roli witaminy D, oksytocyny, prolaktyny oraz TSH w patogenezie ZLSC, oraz związku ZLSC z zaburzeniami w przywiązaniu matki do dzieckiem.

W pierwszym etapie badania wzięły udział kobiety ciężarne, które zostały one poproszone o wypełnienie internetowej ankiety. Kryteriami włączenia były zgoda na udział w badaniu, znajomość języka polskiego oraz ciąża.

W drugim etapie badania Lekarze Ginekolodzy-Położnicy oraz Lekarze Rodzinni zostali poproszeni o wypełnienie internetowej ankiety dotyczącej wiedzy na temat zdrowia psychicznego kobiet w ciąży. Uczestnicy musieli być zarejestrowani w OIL, pracować w Polsce, znać język Polski oraz wyrazić zgodę na udział w badaniu.



W trzecim etapie badania wzięły udział pacjentki prywatnej placówki położniczej w Polsce „Mama i Ja”. Pacjentkom proponowano udział w badaniu podczas wizyty u lekarza prowadzącego ciążę. Kryteriami włączenia były: ciąża, brak chorób przewlekłych, zgoda na udział w badaniu oraz znajomość języka polskiego.

W czwartym etapie badania grupa badana składała się z kobiet w ciąży, które były pacjentkami prywatnej poradni ginekologicznej we Wrocławiu „Mama i Ja”. Wszystkie pacjentki wyraziły zgodę na udział w tym badaniu. Kryteria włączenia: znajomość języka polskiego, ciąża (28-34 tydzień ciąży).

Badanie uzyskało zgodę komisji bioetycznej przy Uniwersytecie Medycznym we Wrocławiu nr KB – 621/2020.

Doktorantka po przeprowadzeniu analiz sformułowała następujące wnioski końcowe:

1. Przegląd literatury nie był przeglądem systematycznym. Ramy objętościowe pracy poglądowej nr 1 uniemożliwiły omówienie wszystkich zagadnień związanych z patogenezą oraz powikłaniami ZLSC. Zagadnienie przyczyn psychologicznych oraz socjodemograficznych ZLSC potraktowane zostały skrótowo, przez co ich znaczenie może być niedoszacowane.
2. Badania objęły pacjentki jednego ośrodka, co może stanowić ograniczenie ich uogólnienia do innych pacjentek ciężarnych. Należałoby przeprowadzić kolejne, większe badania, obejmujące pacjentki z wielu ośrodków.
3. Charakter badań nie jest w stanie wykluczyć innych, niekontrolowanych czynników, które mogły mieć wpływ na wyniki badań laboratoryjnych. Wynik pracy 5 opiera się na jednym pomiarze stężenia wit. D, OT, PRL i TSH. Parametry te są zmienne w czasie i mogą zależeć od wielu czynników. Czynniki te zredukowano ograniczając grupę badaną do 28-34 tygodnia ciąży, oraz wykluczając pacjentki z historią chorób spółistniejących. Optymalnym rozwiązaniem byłoby prowadzenie kilkukrotnych pomiarów stężenia wyżej wymienionych parametrów, u pacjentek w jak najwężej określonym okresie ciąży. Realizacja takiego planu byłaby jednak bardzo trudna z uwagi na ograniczenia finansowe i czasowe.

4. Dane nie uwzględniają wszystkich możliwych przyczyn występowania ZLSC. Jak wspomniano, zaburzenie to jest wieloczynnikowe i stworzenie ankiety uwzględniających wszystkie parametry byłoby trudne ze względów organizacyjnych.
5. Ograniczenie może stanowić tzw. złudzenie publikacyjne (ang. publication bias), polegające na tym, że prace przyjęte do publikacji dowodzą głównie związku pomiędzy badanym czynnikiem a skutkiem. Prace donoszące o braku związku są rzadziej akceptowane przez czasopisma. Ograniczenie to zlimitowano poprzez przeprowadzenie obszernego przeglądu literatury, włączając PubMed, PsycINFO i EMBASE.

Do pracy nie mam większych uwag merytorycznych: napisana jest poprawną polszczyzną, tekst sformułowany jest jasno.

Praca spełnia kryteria rozprawy doktorskiej, stanowi samodzielne rozwiązanie problemu naukowego przez Doktoranta.

Aktywność naukowa Opiniowanej składa się 17 prac (w tym 5 stanowiących podstawę postępowania) o łącznej punktacji: IF: 5,9, MEiN: 486,0.

Zatem w końcowej ocenie stwierdzam, iż rozprawa doktorska **lek. Agaty Mikołajków pt.: „Wpływ czynników biologicznych: witaminy D, prolaktyny, oksytocyny oraz hormonów tarczycy na występowanie objawów lękowych w ciąży i kształtowanie się więzi z dzieckiem”**. spełnia warunki określone w Ustawie z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U.z 2017 r, poz. 1789), w związku z art. 179 ust. 1 Ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające Ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 poz. 1669 z późn. zm.).

Wniosuję do Rady Dyscypliny Nauki Medyczne UM we Wrocławiu w dyscyplinie nauk medycznych o dopuszczenie lek. Agaty Mikołajków do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

6537572
prof. dr hab. Jerzy Samochowiec
specjalista psychiatra
certyfikowany psychoterapeuta PTP
nr 475

